

Paríž - Geo v súvislosti s heslom *Kelti*: viac ako 500 rokov spoluvytvárali dejiny *Európy*; ich vlasť sa rozprestierala severne od *Álp*; neskôr roku 387 pr.Kr. dobyli *Rím*; okolo 400 pr.Kr. založili mesto s menom *Miláno* a v rovnakom období Paríž, mesto pomenované podľa keltských kmeňov *Parisi*

pozri *Bartolomejská noc*; *Eligius*; *boutique Simultanée*; *gobelín*; *iluminátori*; *parížska škola/École de Paris* (Baleka), *parížski umelci*; *bulvár*, *internacionálna gotika*, *impresionizmus*, *abstraktné umenie*; *jednorožec* (Wensleydalová); *jezuiti*; *kabaret*; *kaplnka*, *capella*; *kašmírový vzor*, *kabelka*, *kníhtlač*; *manifest A C-Numéro d'Introduction du Groupe et de la Revue Art*; *J. B. Jongind*; *las Tullerías*, *Montmartre*, *bazilika Sacre Coeur*, *Le Pont-au-Change*, *Louvre*, *Tuileries*, *Francúzsko*

<http://it.wikipedia.org/wiki/Parigi>

http://www.webumenia.sk/web/guest/graphic/-/staticresults?orderBy=DATING_ASC&items=14&query=&layout=gridLayout&images=true&searchFor=data&page=19

http://viticodevagamundo.blogspot.sk/2011_02_01_archive.html

Attribution: Majster Getty Froissart: Kráľovná Isabella prichádza do Paríža (Historia Alexandri Magni, 1468-1475)

M. Merian st.: Mapa Paríža (topografická ilustrácia, rytina, 1615)

M. Merian st.: Mapa Paríža (topografická ilustrácia, kolorovaná rytina, 1615)

C. Chastillon: Pohľad na Paríž (rytina, okolo 16.st.)

C. Chastillon: Slávnosti zahájenia činnosti na „Place Royale“ (pri príležitosti svadby príležitosti dvojitej svadby kráľa Ľudovíta XIII. s Annou Rakúsku a kráľovej sestry Elisabeth s budúcim kráľom Filipom IV) v apríli 1612 (rytina, 1612)

S. della Bella: Pohľad na Pont Neuf v Paríži (1646)

P. Casteels II.: Pohľad na Paríž (17.st.)

P. Casteels II.: Pohľad na Louvre a vežu de Nesles od Île de la Cité (1673-1674)

N.-J.-B. Raguenet: Parížski prepravci (18.st.)

N.-J.-B. Raguenet: Place de Grève (1753)

N.-J.-B. Raguenet: Pohľad na Ile Saint Louis s Notre Dame (1752)

N.-J.-B. Raguenet: Námestie de Greve a dekorácie na ohňostroj pri príležitosti narodenia princeznej Márie Terézie, dcéry Dauphina (1746)

N.-J.-B. Raguenet: Pohľad na Paríž z Pont Neuf (1763)

N.-J.-B. Raguenet: Pont-Neuf a čerpadlo La Samaritaine (18.st.)

A.-C. Auguste: Front u mäsiara. Obliehanie Paríža v roku 1870 (19.st.)

J.-L.-E. Meissonier: Obliehanie Paríža v roku 1870 (1884)

V. Van Gogh: Paríž z Montmartru (1886)

V. Van Gogh: Pohľad na Paríž (1886)

P.-A. Renoir: Le Pont-Neuf (1872)

E. Lushpin: Parížske schodisko (20.st.)

parížska bieloba - *bieloba parížska*
parížska čerň - *tzv. čerň laková*
parížska hned' - *hned' parížska*

parížska krieda - krieda parížska

parížska modrá - modrá parížska

parížska sadrová omietka - sadrová omietka ako *podklad* pre techniku *all secco*; pripravená zo sadrovápennej *štuky*:

24 obj. dielov haseného vápna

72 obj. dielov piesku

24 obj. dielov sadry

20 obj. dielov vody

0,5 obj. dielov glejovej vody

2-3 obj. diely sekanej kúdele, prasacích chlupov alebo ľanového pazderia

pozri *podklad secco*

parížska škola - *École de Paris*; 20.-30.roky, skupiny výtvarníkov najrôznejších národností združované v štvrtiach Montparnasu a Montmartru (pozri *bateau-lavoir*); výtvarníci vychádzali z *postimpresionistických* a *postkubistických* pozícií; pozri *Maliari poetickej reality*, *Nové sily*, *art brut*, *Nagybánska slobodná škola*, *pompier*; L. Tihanyi

http://it.wikipedia.org/wiki/Scuola_di_Parigi

Baleka: 1.okruh rukopisných *iluminátorov*, ktorí vysokou úrovňou svojich prác vytvorili v 13.st. z Paríža vedúce európske stredisko knižnej *iluminácie*; ich výtvarný názor sa vyznačoval hybnosťou, plošnosťou a istou *kaligrafičnosťou*; ovplyvnil dobovú *rezbu v slonovine*, pomocou ktorej sa výtvarný názor parížskej školy rozšíril do ostatných európskych krajín; nadviazali na napr. Mistr Honoré (prelom 13./14.st.) a J.Pucelle (činný 1399-1344); vyvíjajúci sa názor postupne vstrebával aj talianske a flámske podnety a vyvrcholil na počiatku 15.st., keď v Paríži pôsobili stúpenci parížskej školy A.Beauneveau a bratia z Limburgu

2.po 1.svetovej vojne sa termín parížska škola stal súhrnným názvom pre okruh francúzskych a cudzích maliarov, sochárov a grafikov, ktorí v čase po *impresionizme* (porovnaj termín *postimpresionizmus*) spojili svoj život s tvorbou a umeleckým dianím Paríža a s nastupujúcimi modernými smermi (porovnaj termíny *moderna*, *modernizmus*) ako boli *kubizmus*, *fauvizmus*, *expresionizmus*, *surrealizmus* a ď. v časovom rozmedzí od zač. do pol. 20.st.; toto obdobie zhrnula výstava pod názvom "Parížska škola 1900-1905" organizovaná roku 1951 v Paríži; časť historikov umenia (pozri *dejepis umenia*) nepovažuje vývoj parížskej školy za uzatvorený a radí k nemu aj ďalšie smery po 2.sv.vojne napr. *tachizmus*; podľa iného, veľmi úzkeho vymedzenia (iba ojedinelého) pod pojem parížska škola zaradená iba skupina cudzích židovských maliarov narodených v 80.rokoch 19.st. (Chagall, Kisling, Soutine, Pascin, Modigliani); ich diela spája melanchólia z židovstva, ktorá im dáva aj istý charakteristický výtvarný rys; Paríž bola od 17.st. a najmä v impresionistickom období (2.pol. 19.st.) považovaná za hlavné ohnisko moderného umenia (okolo 60.tis. umelcov; pozri *Montparnas*, *Montmartre*), ktorá poskytovala úplnú tvorivú slobodu a možnosť publikovať vo veľkom počte časopisov, vyspelú kritiku (pozri *kritika výtvarného umenia*), *salóny*, na ktorých vystavovalo ročne viac ako tisíc maliarov a sochárov, 130 *galériami*; v Paríži sa sústreďovali zberatelia (pozri *zberateľstvo*) a bol tu umelecký trh (pozri *umelecký obchod*), ktorý ovplyvňoval aj tvorbu v zámorí (najmä USA); (Francúzsko: H.E.Cross, C.Bombois, G.Braque, H.Matisse, F.Léger; Španielsko: C. Lagar, J. Gris, P. Picasso, S.Dalí, M.Estéve, J.Miró; Taliansko: A.Modigliani, A.Magnelli; Rumunsko: C.Brancusi, V.Brauner; Poľsko: L.Marcousis, H.Hayden; Nemecko: M.Ernst, H.Hartung; Ukrajina, Rusko, Litva: M.Chagall, A.Archipenko, S.Delaunyová-Těrková, A.Pevsner, M.Kisling, Ch.Soutine, O.Zadkine, V.Kandinskij, N.de Stael; Čína: Zao-Wou-Ki; Portugalsko: M.E.Vieira da Silva; Belgicko: G.Singier; Maďarsko: A.Reth, A.Szenes; Bulharsko: J.Pascin; Holandsko: K.van Dongen; Čechy: F.Kupka; Japonsko: L.Foujita ; Maďarsko L. Tihanyi a ď.); pozri *peintre maudits*, *pompier*; A. Gleizes

parížska žltá - žltá parížska

parížske katedrály - pozri *Notre-Dame*

http://cs.wikipedia.org/wiki/Kategorie:Katedr%C3%A1ly_v_Pa%C5%99%C3%AD%C5%BEi
http://fr.wikipedia.org/wiki/Cat%C3%A9gorie:Cath%C3%A9drale_de_Paris

parížske náboženské a cirkevné stavby -

http://cs.wikipedia.org/wiki/Kategorie:N%C3%A1bo%C5%BEensk%C3%A9_a_c%C3%ADrkev n%C3%AD stavby v Pa%C5%99%C3%AD%C5%BEi

parížske pomníky a pamätníky -

http://cs.wikipedia.org/wiki/Kategorie:Pomn%C3%ADky_a_pam%C3%A1tn%C3%ADky v Pa%C5%99%C3%AD%C5%BEi

parížske stavby -

<http://cs.wikipedia.org/wiki/Kategorie:Stavby v Pa%C5%99%C3%AD%C5%BEi>

parížski členovia cechu sv. Lukáša - pozri N. Colombel

https://en.wikipedia.org/wiki/Category:Members_of_the_Paris_Guild_of_Saint_Luke

parížski umelci - pozri *L. Bourgeois, A. Coypel, A.-Ch. Coypel, N.-N. Coypel, N. Coypel, N. Dinet, Ch. J. Flipart, Ch. A. Chasselat, P. Chasselat, P. Legros ml., B. Picart, M. Utrillo, S. Vouet; francúzski umelci*

http://en.wikipedia.org/wiki/Category:Artists_from_Paris

A

Henri-Georges Adam
Jean-Pierre Adam
Victor Adam
Françoise Adnet
Jacques d'Agar
Olympe Aguado
Georgette aguti
Gilles Aillaud
Albert Alcalay
Alfred-Philibert Aldrophe
Christophe-Gabriel Allegrain
Leonce Alloy
Sophie Gengembre Anderson
Tivadar Andrassy
Jules André
Andrée Belle
Charles Angrand
Jean-Louis Anselin
Philippe Apeloig
Jean Arcelin
Yann Arthus-Bertrand
Eugène Atget
Louis-François Aubry
Louis Aucoc
Pierre Audouin
Benoît Audran Younger
Charles Audran
Claude Audran Elder
Prosper-Gabriel Audran
Jacques Autreau
Pauline Auzou
Jean-Jacques Avril

B

Théodore Ballu

Balthus
Charles-Louis Balzac
Jean Charles Baquoy
Maurice Baquoy
Nicolas Alexandre Barbier
François Barois
Bernard Baron
Albert Désiré Barre
Jean-Auguste Barre
Félix-Joseph Barrias
Louis-Ernest Barrias
Antoine-Louis bary
Pierre-François Bášáne
Claude Batho
Nicolas Baudesson
Pierre-Antoine Baudouin
Jean René Bazaine
Charles-Louis Bazin
Hélène de Beauvoir
Eugène Béjot
François-Joseph Belanger
Hippolyte Bellangé
Alexis Simon Belle
Henri Beller-Desfontaines
Suzanne Belperron
Jacob Bendien
Jules Benoit-Lévy
Gilles Bensimon
Christian Bérard
Samuel Bernard (umelec)
Nicolas Bertin
Édouard Bertin
Jean-Victor Bertin
Paul-Albert Besnard
Mehmood Bhatti
Bruno Bianchi (karikaturista)
Raphaël Bidault-Waddington
Adelaide Binart
Louis-Eugène Bion
Henri biva
Lucien Biva
Paul Biva
Joseph Blanc
Gabriel Blanchard
Jacques-Émile Blanche
Blek le Rat
Guillaume-Abel Blouet
René Blum (balet)
Marie Firmin Bocourt
Jean de Bodt
Auguste Bonheur
Isidore Bonheur
Henri Bonnard
François Boucher
Henri Bouchet-Doumenq
Maurice Bouchor
François Bouchot
Clément Boulanger
Alexandra Boule
Marie Bouliard

Guy Bourdin
Gabriel Bouret
Florent Fidèle Constant Bourgeois
Louise Bourgeois
Bernard Boutet de Monvel
Joseph Boze
P. Jean-Baptiste bradiel
Brassai
Jean-François Beltrame
Ernest Breton
Pierre Brissaud
Auguste Brouet
Lucy Madox Brown
Lazare Bruandet
Adolphe Brune
Laurent de Brunhoff
Serge Brunier
Jérôme Btsh
Jean-Eugène Buland
Eugène-Ferdinand Buttura

C

Jean-Jacques Caffieri
Gustave Caillebotte
Auguste Cain
Adolphe-Félix Cals
Charles-Antoine Cambon
Alexandre-François Caminade
Jean-Baptiste Capronnier
Armand-Charles Caraffa
Jacques-Philippe Cares
Marguerite Jeanne Carpentier
Auguste-Joseph Carrier
Pierre Carrier-Belleuse
Pierre Cartellieri
Béatrice Casadesus
Louis-Jacques Cathelin
Pierre-Jules Cavelier
Louis-Alexandre de Cessart
Jean Chalgrin
Charles-Michel-Ange Challe
Étienne Chambaud
Coco Chanel
Jérôme-François Chantereau
Nicolas Toussaint Charlet
Constance Marie Charpentier
Eugène Charpentier
Charles Abraham Chasselat
Pierre Chasselat
Roger Chastel
Jean Baptiste Claude Chatelain
Claude-Louis Châtelet
Jeanne-Elisabeth Chaudet
Jean Chaufourier
Evrard Chauveau
Pierre-Athanase Chauvin
Antoine Chazal
Charles Camille Chazal
Jules Chéret
Aimée Julie Cheron

Élisabeth Sophie Chéron
Philippe Chery
Pierre-Philippe Choffard
Édouard Cibot
Élisabeth Cibot
Pierre Charles Cior
Charles-Louis Clérisseau
Charles-Nicolas Cochin Elder
Léon Cogniet
Émile Cohl
Jules Coignet
Nicolas Colibert
Alexandre-Marie Colin
Raphaël Collin
Guillaume-François Colson
Jaime Colson
Fernand Cormon
Jean-Baptiste Corneille
Michel Corneille Elder
Michel Corneille Younger
Jean-Baptiste-Camille Corot
Jean-Pierre Cortot
Jean Cotelie
Robert de Cotte
Félix Cottrau
Auguste Couder
Marie-Philippe Coupin de la Couperie
Guillaume Coustou Younger
Amable-Paul Coutan
Antoine Coypel
Charles-Antoine Coypel
Mathieu Criaerd
Louis-Léon Cugnot

D
Pierre Daboval
Albert Dagnaux
Jules dalo
Horia Damian
Pierre Emmanuel Damoye
Édouard Joseph Dantan
Jean-Pierre Dantan
Dominique Darbois
Darco
Pierre Daret
Alfred Darjou
Andrew Dasburg
Charles-François Daubigny
François-Anne David
Jacques-Louis David
Cesarino Davin-Mirvault
Charles-Alexandre Debacq
François Debon
Philibert-Louis Debu-court
Alexandre-Gabriel Decamps
Pierre-Joseph Dedreux-Dorce
Edgar Degas
Alfred Dehodencq
Louis Dejean
François-Louis Dejuinne

Michel Delacroix (maliar)
Pierre-Maximilien Delafontaine
François-Nicolas Delaistre
Paul Delaroche
Robert Delaunay
Alfred Delauney
Adrien Delorme
Alexandre-Dominique Denuelle
Philippe derú
Adolphe Desbarrolles
Louis-Pierre Desein
Alexandre Desgoffe
Blaise Alexandre Desgoffe
Jean-Baptiste François Desoria
Louis Desprez
Théophile Deyrolle
Nicola Rosini Di Santi
Antoine Dieu
Nasreddine Dinet
Jean-Pierre Dionnet
Georges Doeuillet
Ludovico Dorigny
Henri Lucien Doucet
Gabriel François Doyen
Alfred de Dreux
Michel Martin Drolling
Maxime Du Camp
Albert Dubois-Pillet
Ignace Dubus-Bonnel
Joseph-Louis Duc
Catherine Duchemin
Bernard Dufour
Augustin-Alexandre Dumont
Alexandre-Hyacinthe Dunouy
Julien Dupré
Francisque Joseph Duret
Jean Bernard Duseigneur

E

Jean Effel
Louis Ferdinand Elle Elder
Louis Ferdinand Elle Younger
Patricia Erbeling
Pierre de l'Estache
Antoine Etex

F

Étienne Maurice Falconet
Peter Falconet
Albert Feraud
Georges de Feure
Eugène Fichel
Daniel Filipacchi
Rosalie Filleul
Charles Joseph Flipart
Jean Charles Flipart
Jean Jacques Flipart
Jean-Baptiste Forest
Amédée Forestier
Augustin Félix Fortin

Charles Fortin
Vincent Fourcade
Emmanuel Frémiet
Martin Fréminet
Jean-Charles Frontier

G
Georges-François-Marie Gabriel
Nicolas-Auguste Galimard
Claude Garache
Marco de Gastyne
Jacques-Édouard Gatteaux
Nicolas-Marie Gatteaux
Charles-Étienne Gaucher
Jean René Gauguin
Paul Gauguin
Pola Gauguin
Pierre-Marie Gault de Saint-Germain
Marcel Gaumont
Claude Gautherot
Paul Gavarni
Henri Gervex
Andre Gill
Marie-Suzanne Giroust
André Giroux (maliar)
Albert Gleizes
Henri Goetz
Eva Gonzales
Antoine-Jean Gros
Olivier Grunewald
Théodore-Charles Gruyère
Jean Antoine Théodore de Gudin
Auguste Guenepin
Pierre-Narcisse Guérin
Albert Guillaume
Gustave Achille Guillaumet
Armand Guillaumin
Nicolas de Gunzburg

H
Anthony Haden-Guest
Adélaide Victoire Hall
Noël Halla
Hans Hartung
Hortenzia Haudebourt-Lescot
Jeanne Hébuterne
Daniel Hechter
Arsène Herbinier
Hermann-Paul
Alexandre Hesse
Jacques Hitier
Louise-Magdeleine Horthemels
Jean Hugo
Honoré-Jean-Aristide Husson

I
René Iché
Eugène Isabey
Item Idem

J

Jean-Louis Jaleo
Paul Jamin
Pierre Joubert (ilustrátor)

K

Bernadette Kanter
Pierre Klossowski
Matth Konture

L

François L'Anglois
Charles de La Fosse
Adélaïde Labille-Guiard
Gaston Lachaise
Antonio de La Gandara
Jean-Jacques Lagrenée
Henri Lagriffoul
Rosy Lamb
Stanislas Lami
Paul Landowski
Ted Lapidus
L'Atlas
Marie Laurencin
Paul Albert Laurens
Charles Laval
Pierre Le Gros Younger
André Le Notre
Jacques-Philippe Le Sueur
François Le Vau
Louis Le Vau
Louis-Albert Lefeuve
Marie-Victoire Lemoine
Lolita Lempicka
Auguste-Louis Leper
Eugène-Louis Lequesne
Henry Lerolle
Arik Levy
Émile Lévy
Zoznam diel François Boucher
Marianne Loir
Nicolas-Pierre Loir
Cesar van Loo
Maximilien Luce

M

Philippe Magnier
Robert Mallet-Stevens
Édouard Manet
Julie Manet
Henri Manguin
Jules Hardouin-Mansart
Jan et Joël Martel
Charles Marville
Rebeca Matte
Victorine Meurent
Achille Etna Michallon
Georges Michel (maliar)
Adolphe Millot
Andre Miripolsky

Elena Elbe
Miss.Tic
Jean Guillaume mera
Blanche Hoschedé Monet
Claude Monet
Louis Monzies
Olier Mordrel
Gustave Moreau
Jean-Michel Moreau
Pierre-Louis Moreau-Desproux
Henri-Paul Motte
Hippolyte Moulin
Mr. Brainwash
Charles Louis Müller

N
Nadar (fotograf)
Jean-Marc úhl'adnejšia
Victor Nehlig
Aurélie Nemours
Henri Paul Nénot
Nicolas Dipro

O
Gilles-Marie Oppenordt
François d'Orba

P
Augustin Pajou
Jacques Augustin Catherine Pajou
Jeanne Paquin
Jacques Borker
Pascin
Eva Persaki
Charles Percier
Jacques Perconte
Charlotte Perriand
Jean-Baptiste Perronneau
Henri Perrot
Antoine presn
Paul Philippoteaux
Jacqueline Piatigorského
Bernard Picart
François-Édouard Picot
Anne Pigalle
Jean-Baptiste Pigalle
Germain Pilon
Lucien Pissarro
Ludovic Rodo Pissarro
Claude Plessier
Charles-François Poerson
Théophile Poilpot
Albert Pommier
Léon Printemps
Paul Alexandre Protais
Jean Prouvé
Nick Pugh
Augustus Charles Pugin

R

Yehiel Rabinowitz
François de Racine Monville
Auguste Raffet
Étienne-Jules Ramey
Simon François Ravenet
Henri Regnault
Jean-Baptiste Regnault
Manuel Rendón Seminario
Jules Ernest Renoux
Léon Riesener
Henri-François Riesener
Jeanne Rij-Rousseau
Pierre Risch
Henri Riviere (maliar)
Catherine Robbe-Grillet
Auguste Rodin
Jean-Baptiste Roman
Willy Ronis
Bernard Rosenblum
Henri Rouart
Georges Rousse
Pierre Roussel
Sonia Rykiel

S

Jules-Émile Saintin
Dominique Sanson
Riad Sattouf
Georges Saupique
Stéphane Sednaoui
Henri Sert
Marthe Servino
Georges Seurata
Jules Henri de Sibour
Paul Signac
Dominique sirop
Alfred Sisley
René-Michel Slodtz
Jacques Soisson

T

Yves Tanguy
Adrien Taunay Younger
Ludmilla Tchérina
Jean-François Thomas de Thomon
Gabriel Thomas
Kristians Tonny
Paul Trouillebert
Jean François de Troy

U

Maurice Utrillo

V

Alexis Leon Louis Valbruna
Damien Valero
Horace Vernet
Frédéric-Charles-Victor de Vernon
Louise Élisabeth Vigom Le Brun
Marie-Denise Villers

Henri Nicolas Vinet
Bastien Vives
André-Léon Vivrel
Nicolas Vleughels
Antoine Vollon

W
Charles de Wailly
André Weinfeld
François Willi Wendt

Y
Hiro Yamagata (umelec)

Z
Andrew Zega
Jacques Zwobada

Parížsky kódex - kódex *Parížsky*

park - 1. pestovaná *záhrada*, sad s okrasnými stromy a kvetinami na zlepšenie mestskej klímy

2. pôvodne výsek prírody vzniknutý z loveckej obory, spočiatku neohradený, neskoršie rozľahlá *záhrada* architektonicky dotváraná podľa slohotvorných smerníc doby, otvorená (verejný park) alebo uzavretá oplotením (súkromný park)

pozri *anglický park*, *francúzsky park*, *romantický park*; *square*, *parter*; *Püchler-Muskauovský štýl*; *hortus conclusus*, *salla terena*, *giardinetto*, *špalier*, *arboretum*; *skanzen*; *záhradná architektúra*; *obelisk*, *ruina*, *rozľadňa*, *bellaria/belaria*

http://fr.wikipedia.org/wiki/Jardin_%C3%A0_la_fran%C3%A7aise

<http://www.webumenia.sk/web/guest/search/-/simpleSearch/tags=park>

H. Bol: Hrad uprostred šľachtického parku (16.st.)

J. F. Troy: Spoločnosť v parku (1731)

park anglický - *anglický park*

park barokový - pozri *kaskáda*

Park Central - *Central Park*

park francúzsky - *francúzsky park*

park gazelí - pozri *koleso náuky* (Atkinson)

Park Hyde - *Hyde Park*

park krajinný - *park prírodný*

park Mesa Verde - pozri Mesa Verde

park prírodný - *prírodný park*

park romantický - *romantický park*

park taliansky - *talianska záhrada*

park Yellowstone - najstarší národný park na svete (od 1. marca 1872); rozprestiera sa na rozlohe 8 980 km², z väčšej časti na severozápade štátu Wyoming; je známy najmä množstvom svojich gejzírov, horúcich prameňov a iných geotermálnych objektov; je najväčším sústredením gejzírov na Zemi (viac ako 200) a domovom medved'ov grizly, vlkov, bizónov a losov; je jadrom väčšieho yellowstonského ekosystému, jedného z najväčších nedotknutých prírodných ekosystémov na našej planéte; 8. septembra 1978 OSN vyhlásila park za svetové dedičstvo

T. Moran: Grand kaňon v Yellowstone

T. Moran: Grand kaňon v Yellowstone

parka - 1.bunda s kapucňou, pôvodne eskimácka bunda; pozri *móda*
2.pozri *Parky*

parkán - priestor medzi hlavnou, vyššou *hradbou* a nižšou, tzv. *hradbou parkánovou*, s cieľom nasadiť dva rady strelcov nad sebou a umožniť plynulý pohyb obrancov po celej dĺžke *opevnenia*; od *baroka* predstavovaný ako slávnostný a zábavný priestor; pozri *príhradok*, *mašikuli*

J. Fouquet: Sv. Barbora priťahuje pozornosť rímskeho perfekta (vpravo hore vidieť parkán medzi dvoma hradbami hradu)

hrad rádu nemeckých rytierov (Bouzov, Morava)

parkánová hradba - nižšia z dvoch hradieb, ktorá predlžovala čas pre obrancov pevnosti; ak útočníci zdolali parkánovú hradbu, obrancovia ustúpili za vyššie hradby a pokračovali v boji; útočníkov naopak čakalo odkryté pole – parkán, ohrozované strelbou z výšky *hradieb, bášt a flankovacích veží*

parkánový múr hradu Carcassone
dvojité hradby hradu Carcassone (Francúzsko)

Parky - lat. *Parcae* z lat. *pario* - „rodím“

<http://it.wikipedia.org/wiki/Parche>

www: bohyné *osudu*, *sudičky* zvané v Grécku ako *Moiry* a v Ríme jako *Parky* (lat. *Parcae*); rímskou verziou boli *Nona*, *Decuma* a *Morta*); gréckou verziou *Klothó*, *Lachesis* a *Atropos*; etruskou verziou bola iba jedna bohyňa a to *Athrapa* (pozri *bohovia etruskí*)

Zamarovský: rímske bohyne *osudu*, takmer totožné s gréckymi *Moirami*; pôvodne uctievali Rimania jednu *Parku*, a to bohyňu *pôrodu*; tri *Parky* ako bohyne ľudského osudu si vytvorili pod vplyvom Grékov a volali ich zvyčajne podľa mien v gréckom variante s latinským pravopisom, a to *Cloto* (> *Klóthó*), *Lachesis* a *Atropos*, zriedkavejšie po latinsky *Nona*, *Decuma* a *Morta*; Rimania považovali *Parky* za kruté a nemilosrdné (pozri *rímski bohovia*); výtvarné zobrazenie pod názvami Tri *Parky*: východný štít *Parthenónu* (Feidias alebo pod jeho dozorom), Michelangelo, Rubens, G.Pilon

Hall: zvyčajne zobrazované, ako pradáť niť života, vymieňajú pridelenú dĺžku a potom niť prestrihujú; väčšinou staré a škaredé; *Cloto* má praslicu (menej často kolovrátok), *Lachesis* drží vreteno, zatiaľ čo *Atropos*, najstrašnejšia zo všetkých troch, sa chystá niť prestrihnúť; neexistuje žiadna trvalá zhoda, pokiaľ ide o ich funkcie; niekedy *Cloto* pradá niť a *Lachesis* ju meria prútom; košík s vretenami leží zvyčajne popri nich; často *Parky* tvoria súčasť väčších alegorických

kompozícií, najmä s postavou *smrti* v podobe kostlivca s kosákom, ktorý väčšinou ide na svojom voze

Biedermann: rímske Parky pôvodne bohyňami narodenia a volali sa *Decuma* a *Nona* (podľa deviateho mesiaca od počatia), avšak pod gréckym vplyvom sa aj v Ríme vytvorilo trojbožstvo (pozri *trojica*) s príslušnými funkciami; pod menom *Fatae* sú paralelou k severogermánskym *Nornám*; Parky (*Moiry*) ako bohyne *osudu* podľa povesti vytvorili prvé a posledné písmeno gréckej abecedy: *alfu* a *omegu*

N. N. Coypel: Tri Parky (18.st.)

- rôzne typy zámockého parku; pozri *anglický park*

https://cs.wikipedia.org/wiki/Z%C3%A1meck%C3%BD_park

Parlér Peter - Peter Parlér

Parmigianino - pozri *U. da Carpi*

Parmigianino: Muž s knihou

Parmigianino: Obrátenie sv. Pavla

parnambuko - obchodný názov *brazílskeho dreva*

Parnas/Parnassos - gréc. Παρνασσός/Parnassos

1.v *gréckej mytológii* syn nymfy Kleodory a Kleopompusa

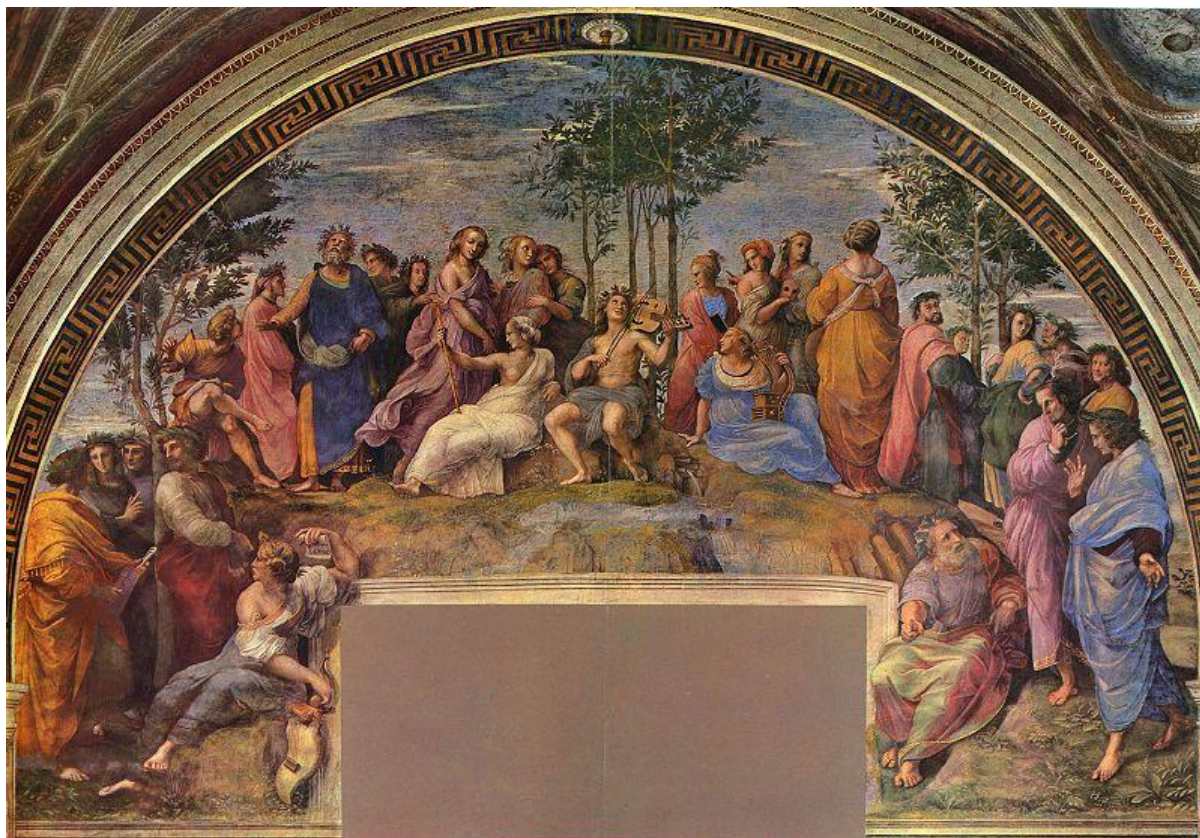
2.horský masív v strednom Grécku, v staroveku zasvätený *Apollónovi* a *Múzam*; na úpätí Parnasu stála *delfská* veštiareň

www: hora Parnas je pomenovaná po Parnassovi, synovi nymfy Kleodory a jej muža Kleopompusa; Parnassove mesto, ktorého bol vodcom, zaplavili privalové dažde; občania prchli pred povodňou až na horský svah a tam prežili; Parnassos postavil ďalšie mesto a nazval ho Lykoreia, ktoré v gréčtine znamená „vytie vlkov“; podľa niektorých tradícií bol Parnas miestom delfských vešteckých prameňov Kastalia a žili tu *Najády*, a domovom Múz, poézie, hudby a učenia; v Ovídiových *Metamorfózach* k svahom Parnasu prinesie povodeň *Deukalionovu* truhlu; istú dobu sa ukrýval na hore Parnas Orestes; Parnas bol zasvätený bohu *Dionýzovi*

Baleka: horský masív v strednom Grécku, na sever od *Korinského* zálivu, na úpätí ležali *Delfy*; sídlo *Múz* obdobne ako *Helikoon* v juhozápadnej *Boiótii*; názov sa neskoršie preniesol na združenie Múz obklopujúcich svojho boha *Apolóna Musageta* (Mantegna)

Hall: zobrazovaný viac ako vrchol kopca než hora, so skupinou stromov, zvyčajne *vavrínov*, pod ktorými sedí Apolón a hrá na lýru alebo iný *hudobný nástroj*; obklopujú ho *Múzy*; pri ich nohách vyviera prameň; býva prítomný aj *Pegas*, symbol slávy, najmä básnického nadania, aj keď k tejto úlohe prísne brané patrí pohorie Helikoon; Raffael sem kladie aj postavy starých básnikov (napr. *Homéra*, *Danta*, *Vergília*) aj niektorých svojich súčasníkov; Mantegna dopĺňa scénu postavami *Marsa* a *Venuše*, ktoré symbolizujú víťazstvo *lásky* nad *zvadou*; narodenie ich potomka *Harmónie* je oslavované *Apolónom* a *Múzami* spevom a tancom

pozri *grécka antická kultúra*; *Pegas* (Baleka); *parnasizmus*; *Evanjelium podľa Lukáša*

Raffael: Parnas (freska v Stanza della Segnatura v Apoštolskom paláci vo Vatikáne, 1509-1511)

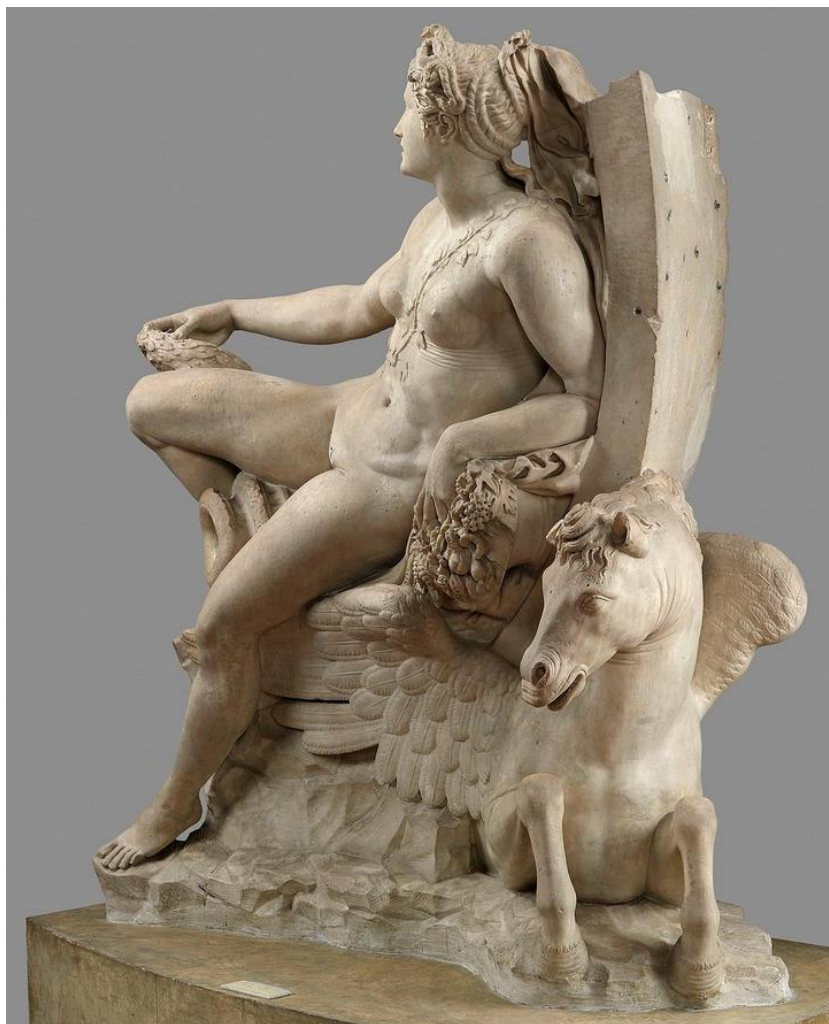
A. R. Mengs: Parnas (1750-1760)

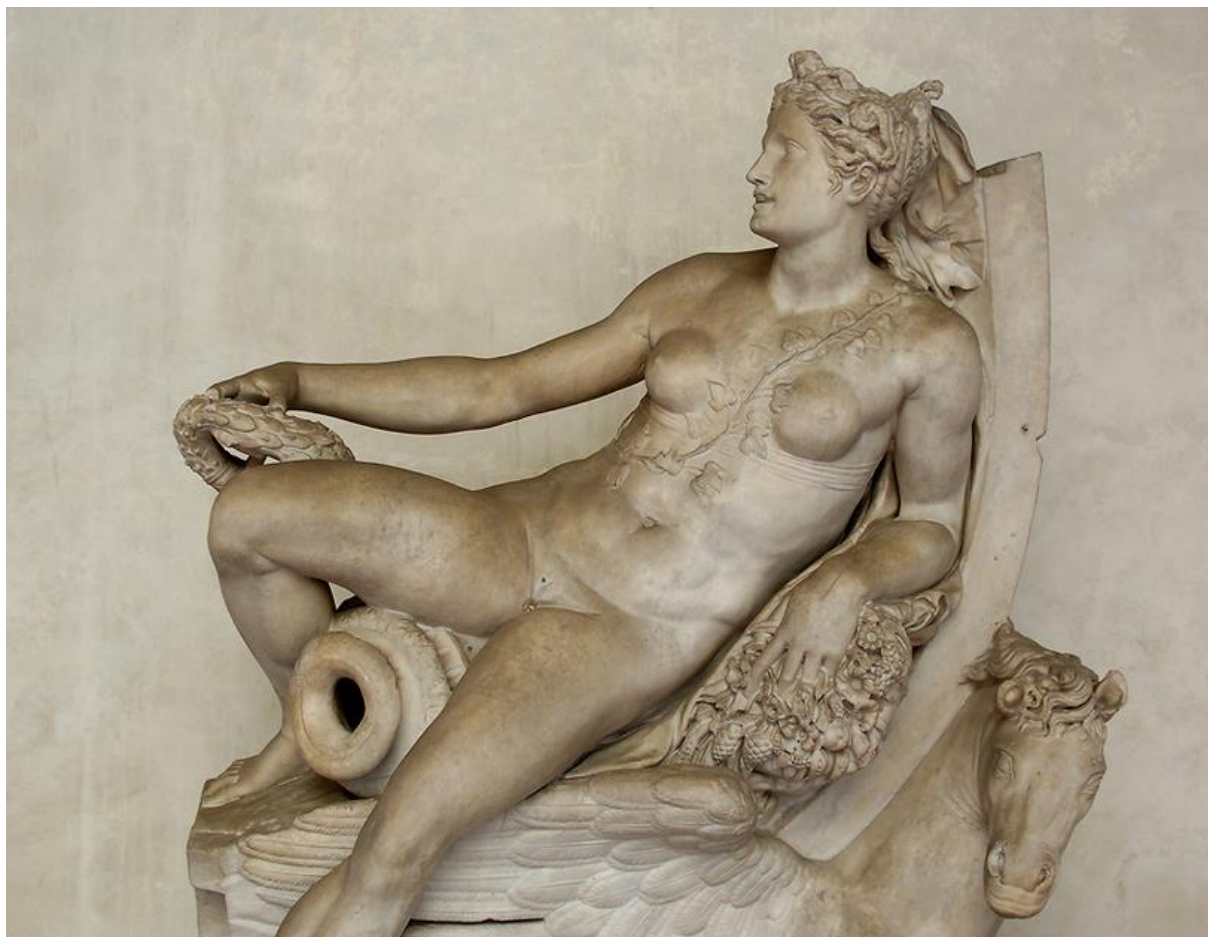
A. Houbraken: Návšteva Apolóna Pallas Aténou na Parnase (1703)

C. Lorrain: Apollo a Múzy na hore Helikoon. Parnas (1680)

B. Ammannani: Parnassus (1563)

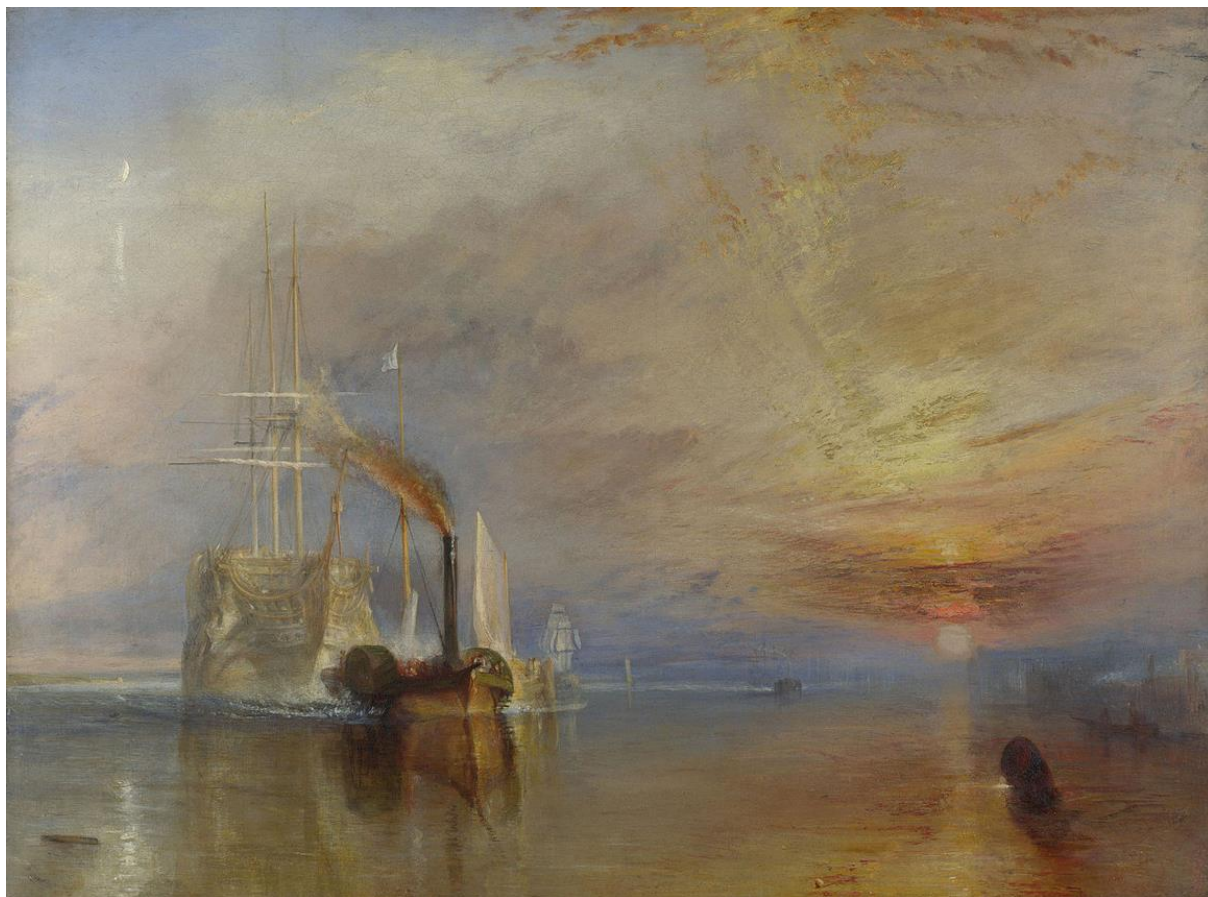
B. Ammannani: Parnassus (1563)

parnasizmus - *estetické* hnutie francúzskych básnikov v 50.-60.rokoch, ktoré vychádzalo z *l'art pour l'artizmu*; bol reakciou na romantický lyrizmus a žiadal poéziu popisnú a neosobný postoj umelca; téma a obsah nie sú dôležité, pozornosť sa sústreďuje na jazykový materiál (porovnaj *absolútna poézia* z 19.st.) odpor k prítomnosti a utilitarizmus umenia priviedli autorov k "*čistému umeniu*"; námety boli hľadané mimo súčasnosť; predchodcami parnasizmu boli prozaik, básnik, esejista a maliar Théophile Gautier a L.de Lisle; k stúpencom patrili J.M.de Heredia, S.Prudhomme

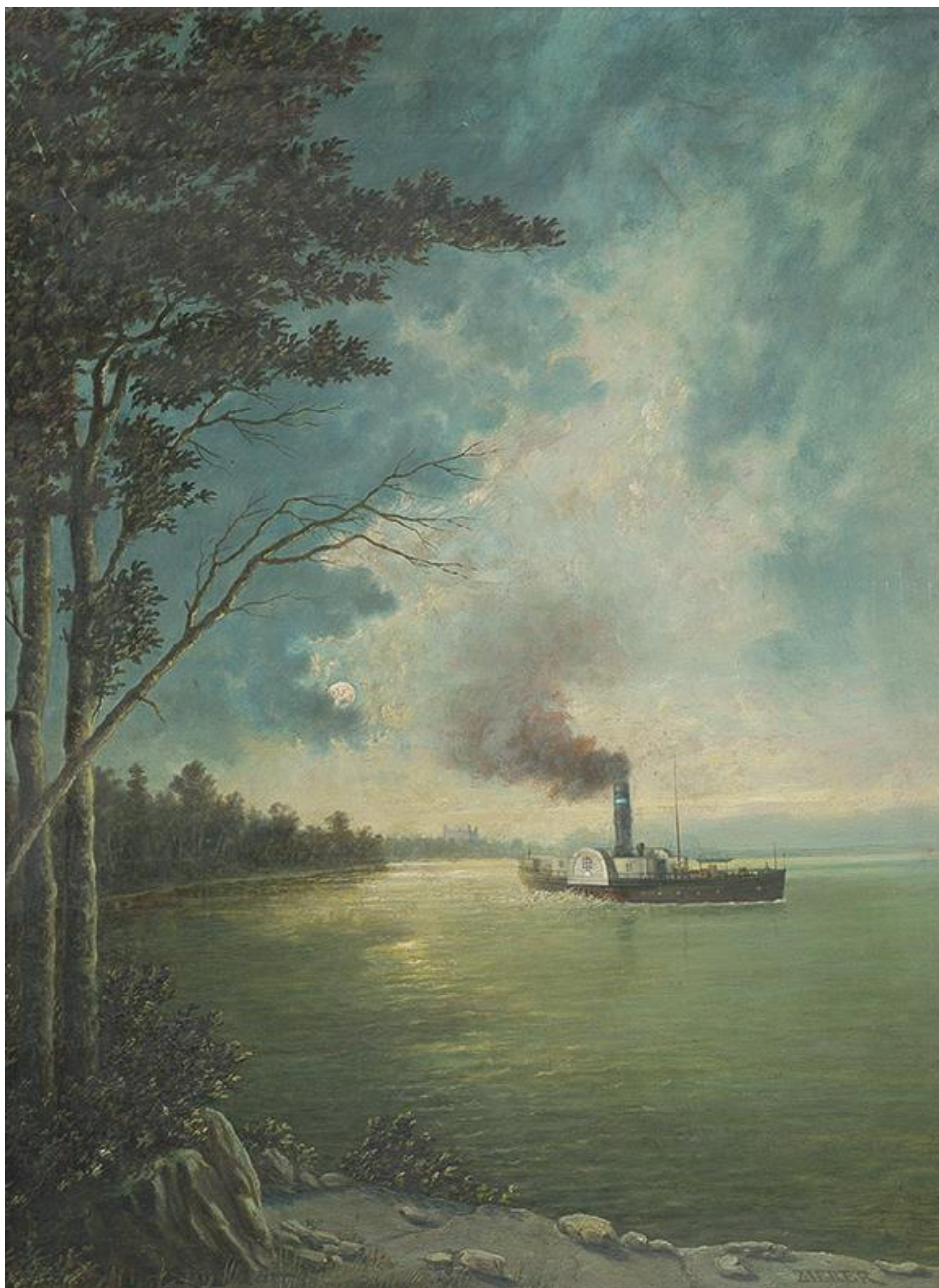
parník - pozri *lod'*

Stredoeurópsky grafik z 1. polovice 19.storočia: Pohľad na Bratislavu (kolorovaná litografia, veduta, 1820-1840)

W. Turner: Bitevník Temeraire (1839)

G. Zierer: Parník na Dunaji (1870-1870)

párny - pozri *nepárny*

parný kúpeľ - pozri *sudatorium*

paródia - literárne, filmové, hudobné alebo iné dielo zosmiešňujúce druhé dielo a myšlienky v ňom obsiahnuté, no nie priamo, ale verným a slepým stotožňovaním sa s jeho ideami; paródia imituje originálne dielo, na niečo naráža, zdôrazňuje chyby alebo naopak zámerne robí všetko prehnane dokonale (preháňa dokonalosť či bezchybnosť); pozri *komédia*, *komický*; *humor*

<https://sk.wikipedia.org/wiki/Par%C3%B3dia>

C. Saftleven: Paródia na odsúdenie Johana van Barnevelda (17.st.)

parodos - vchod pre divákov *antického divadla* po bokoch *skéné*; množné číslo *parodoi*; pozri *grécke antické divadlo*

parohy, parošie - pozri *Kláštorec nad Ohří-porcelánka*; *Eustachus, Osvald, Hubert*

párochet - hebr. פרוכת / *parochet* – „záclona, záves“ < aram. *parokta*; tiež *paroches*

-chrámová *opona* v *synagóge*, opatrená vrchným pásom (*kappóret*); vyrobená z drahých látok s výšivkami (ornamenty, symboly, nápisy); kryje schránku na *Tóru* a symbolizuje *svätostánok*

www: *parochet* symbolizuje oponu archy zmluvy na základe biblického textu (*Exodus 40,21*): „Potom vniesol (Mojžiš) archu do príbytku, zavesil zakrývajúcu oponu; a tak zahalil archu zmluvy, ako to Jahve prikázal...“; v niektorých *synagógach* je *parochet*, ktorý sa používa po celý rok, vymenený na veľké sviatky za *parochet* bielej farby; termín *parochet* je používaný v Biblii k popisu záclony, ktorá oddeľovala *kodeš ha kodashim* (veľ'svätyňu) od z hlavnej sály *hechal/hékal* v *jeruzalemskom chráme*; jeho použitie v *synagógach* odkazuje na tento ústredný chrám a na židovskú bohoslužbu obecne; v múzeu talianskeho židovského umenia v *Jeruzaleme* je uložený najstarší dochovaný *parochet* z r. 1572

parochňa - vlásenka známa od 3.tis.pr.Kr. v *Egypte* (nosená *faraónom*, ženami aj mužmi vznešeného postavenia, napr. vezírmí; parochňa umožňovala vytvárať zložitejší a bohatší účes; pozri *móda*); rozkvet v 17.st. ako súčasť ženskej a mužskej módy, propagované najmä francúzskym kráľovským dvorom Ľudovíta XIV. (v časoch konjunktúry z nedostatku ľudského materiálu používané aj konské vlásie, ovčia vlna, kozia srst'; na parochne používaný púder); parochne rôznych výstredných veľkostí aj tvarov počas *rokoka* (do 70.rokov 18.st.): objemné, vysoké biele parochne so zložitou konštrukciou vo vnútri z drôtu a konského vlásia, zdobené pštrosím a rajčím perím, čípkami, umelými kvetinami, stuhami, šnúrami perál, ozdobnými ihlicami (porovnaj *turban*); pánska rokoková parochňa z dlhých vlasov starostlivo upravených do roličiek po stranách, na temene zviazané zamatovou stuhou, účes zakončený lokňami alebo copom (pozri *sloh copový/Zopfstil*); účes nariadený pruským cisárom Vilhelmom I. „pre pohodlie vojakov cisárskej armády“, móda rozšírená medzi civilným obyvateľstvom a za hranice Pruska; úradnou podobou parochne tohto typu bol *alonž*; pozri *móda*; *pálenie márnivosti*; Inkovia: *pohrebné zámotky*

Ch. Weigel st.: Parochniar (medirytina, 1698)

G. B. Tiepolo: Portrét prokurátora Dolfina (18.st.)

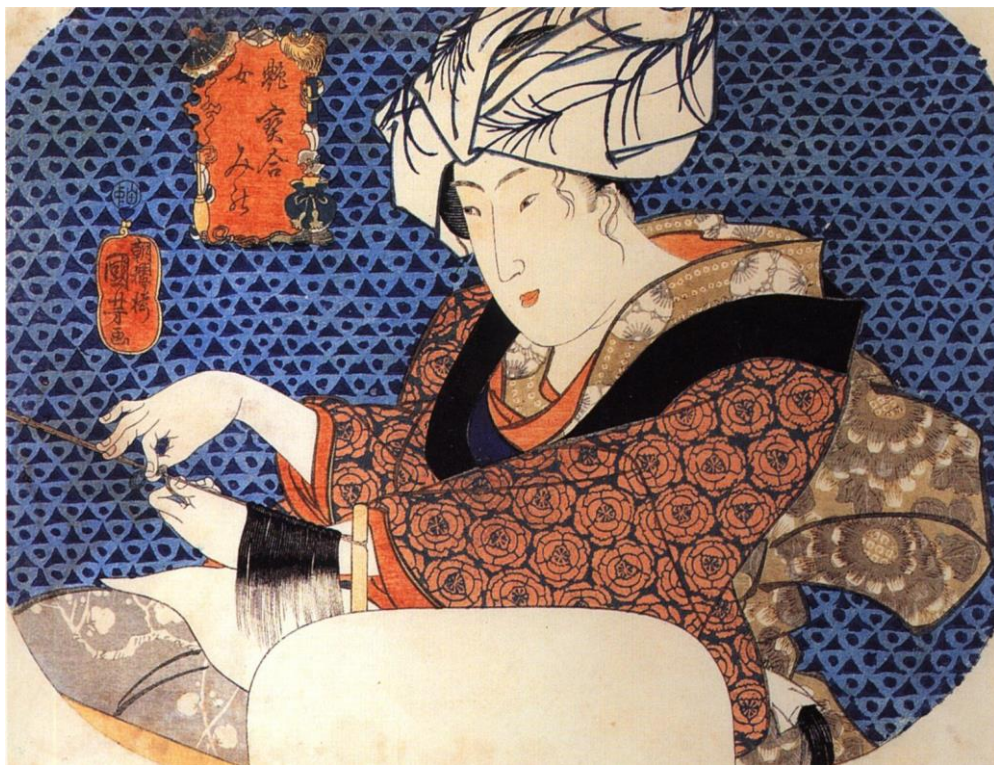
N. de Largillierre: Portrét džentlmena (17.-18.st.)

R. Carrier: Antoine Watteau
M. Q. de La Tour: Ľudovít XV.

J. H. W. Tischbein: Christian Gottlob Heyne

K. Utagawa: Žena zhotovujúca si parochňu (19.st.)

parožie, parohy - Baleka: totožný význam ako *roh*y (Kronov jelení záprah, jelen sv. Huberta)

-parožie v antike chápané ako slnečné lúče; kresťanstvo parožie spojilo s židovskými a arabskými predstavami (slnečná symbolika, ochranca, vodca na ceste a sprievodca mŕtvych); germánska mytológia: parožie ukladané do hrobov, aby čelilo temnote smrti v noci nebytia (pozri jeleň)

pozri *kolková výzdoba*

Parra Miguel - (†1846); španielsky maliar, ktorý sa špecializoval na zátišia (pozri *bodegón*) a portréty, dvorný maliar Fernanda VII a Isabely II; pozri *španielski maliari 19.st.*, *dvorní maliari*, *španielski maliari zátiší*, *španielski maliari portrétu*

http://es.wikipedia.org/wiki/Miguel_Parra

<https://www.google.sk/search?q=Parra+Miguel+pintor&espv=2&biw=1857&bih=995&tbm=isch&tbo=u&source=univ&sa=X&ei=qDUPVbCZEIGgyAOjq4KYBQ&ved=0CDkQsAQ&dpr=1>

M. Parra: Sladkosti (1.pol. 19.st.)

M. Parra: Váza s kvetmi na stoličke (1844)

M. Parra: Kôš s kvetinami a obraz kráľovského paláca vo Valencii (19.st.)

Parrhasius - pozri Zeuxis

[https://en.wikipedia.org/wiki/Parrhasius_\(painter\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Parrhasius_(painter))

<https://www.google.sk/search?q=parrhasius+and+zeuxis&espv=2&biw=1837&bih=995&tbm=isch&tbo=u&source=univ&sa=X&ved=0ahUKEwi-s8Pz kf3MAhWMPxQKHf63ApsQsAQIMA&dpr=1>

M. Wolgemut, W. Pleydenwurff, H. Schedel: Maliari Zeuxis a Parrhasius (kolorovaný drevorez, Norimberská kronika, 1493)

Parrish Maxfield - pozri *Kadmos, dračia siatba*

M. Parrish: Kadmos seje zuby draka

parry-fresco - nová technológia *fresky* za použitia *pojidiel* neobsahujúcich vodu
pars - lat.; časť, prejav, účasť, schopnosť, sila

T. Galle podľa M. van Heemskerck: Honor, Splendor, Parsiti, Fama (rytina, 16.-17.st.)

Parsifal - Parcifal

parsismus - staroindické, zaratušovské náboženské hnutie vyznávané Pársami, potomkami *Peržanov*; pozri *zoroastrizmus*; *Zarathuštra*; *sup*

Biedermann v súvislosti s heslom *sup*: ešte aj dnes v oblastiach *parsismu* a v *Tibete* je zvykom vynášať mŕtvoly na *dakhmasy* (veže *mlčania*) a tam ich prenechať *supom*

parský mramor - *mramor parský*

„**pars pre toto**“ - lat. – „časť (prevzatá) pre celok“; názov časti objektu alebo poňatie predstavuje celý objekt alebo koncept; pozri *bozk* (Becker)

parta (veniec) - stužkami ozdobený *veniec* dievčat alebo nevesty (svadobná parta) na *Slovensku*, ale aj inde; na území Slovenska v minulých storočiach súčasťou party bol aj malý zelený veniec; parta zanikla a nahradil ju veniec, spočiatku zo živých vždyzelených rastlín (zimozeleň, rozmarín, krušpán, myrta, asparágus) a z kvetov, neskôr z umelých kvetov a rôznych ozdôb; bola súčasťou kroja a rovnako ako on sa party líšili podľa kraja, ba dokonca susediacej dediny; partu bohato zdobili dlhé stužky, výšivky alebo našité koráliky; parta bola znakom, že žena nie je vydatá; svadobná parta bola súčasťou tradičného svadobného kroja; tento veniec symbolizoval panenstvo a slobodu nevesty, po sobáší ho vo svadobný deň na jej hlave nahradil čepiec; snímanie party spolu s následným čepčením bolo obradným vrcholom svadby; obradné zloženie tohto znaku symbolizovalo zmenu doterajšieho stavu mladej ženy; rozlúčku so slobodou znamenal aj obradný tanec, ktorý bol pred skladaním venca, tzv. „úvodenie“ (vyvádzanie z venca); jeho súčasťou bola obradová pieseň „Parta moja, parta, zelený veniec“, najrozšírenejšia svadobná pieseň u nás; skladanie venca mladuchy sa robilo v komore za prítomnosti družbu, družíc a starejšej; predchádzalo mu obradové rozpletanie alebo strihanie vlasov mladuchy, ktoré sa považuje za pozostatok dávneho obradu, postrižín; veniec mladuche skladal väčšinou družba, niekde starejšia alebo družica, v rusínsko-ukrajinskej oblasti otec alebo svokor ostrým kovovým predmetom (mečom, sekerou, valaškou, kosou, nožom, vidličkou) alebo palicou; podľa historických údajov bol meč pri tomto akte použitý na svadbe uhorského kráľa Bela IV. roku 1264; mladucha sa zloženiu venca bránila (utekala, skrývala sa) a na otázku družbu: „Či dovoľíš vienok sňať, alebo hlávku sťat’?“, dala súhlas až na tretíkrát; veniec mladuchy potom patrilo družbovi, ktorý s ním prišiel medzi svadobčanov, predniesol svadobný vinš o boji o veniec a tancoval s ním; niekde veniec mladuchy družbovia ukradli a ženich si ho musel vykúpiť; veniec mladuchy slúžil ako magický prostriedok na zabezpečenie vydaja družíc, ktoré si ho preto dávali na hlavu; často sa priamo do venca vyberali peniaze pre mladuchu; veniec mladuchy chránili pred nepovolnými, lebo pomocou neho mohol niekto mladomanželom počariť; preto ho družba zapichol do hrady domu, kde bol až do konca svadby; potom sa dobre uschoval (do skrine, truhly, periny, za obraz, zarámoval sa spolu s pierkom ženicha) alebo sa spálil; zväčša si ho manželia opatrovali až do smrti; v 20.st. znaková funkcia venca mladuchy postupne zanikla; nahradil ho závoj (s korunkou, kvetmi), ktorý sa mladuche skladá zvyčajne o polnoci ako súčasť čepčenia, pokiaľ sa tento obrad zachováva; sobášne vence poznali už Rimania, v stredovekých prameňoch sa tieto vence označovali názvom „virginitalis“; porovnaj ruský *kokošnik*

K. A. Trutovskij: Ovenčenie (19.st.)

parter - 1.prízemie

2.rovinná časť *parku* pred priečelím *paláca* alebo *zámku*, rozdelená na pravidelné záhony, vysádzané do ornamentálnych obrazcov; partery známe už v starorímskych *antických záhradách*; najväčší rozvoj vo Francúzku 17.-18.storočia; pozri *francúzsky park*

3.prízemná časť *hládiska divadla* (pozri *barokové divadlo*)

parter de guilocherie - záhradný *parter* tvorený trávnikom s prepletajúcimi sa *ornamentmi* strihaného *buxusu*; ornament tvorený pletencom kružníc (*guilocherie*); vyskytuje sa vo *francúzskom parku*

partes - *minúty*; proporčná miera vznikajúca delením *modulu* tridsiatimi

Parthenon - starogr. Παρθενών/Parthenón; novogr. Παρθενόνας/Parthenonas – „chrám panien“

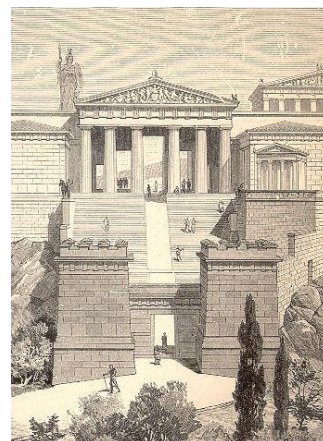
<http://en.wikipedia.org/wiki/Parthenon>

-Parthenón alebo Partenón bol hlavný chrám antických *Atén*; Bol zasvätený bohyni *Aténe* Parthenos; postavili ho v rokoch 447 – 438 pr.Kr. na aténskej *Akropole*, kde môžeme jeho trosky vidieť dodnes

-dórske chrám *Pallas Athén* (Atény panny) z 447-437 pr.Kr. na *Akropole* v *Aténach*; architekt Iktínos a Kallikratos; Feidias: kultová socha a architektonické plastiky (reliéfne *metopy*) zobrazujúce *gigantomachiu*, *kentauromachiu*, *amazonomachiu*, víťazstvo nad Peržanmi a dobytie *Tróje*; po stenách vlasy zobrazujúci *panathénajský sprievod*; pozri *Elginove mramory*, *Poseidón s Apollónom a Artemis*, *grécke chrámy*, *dórske poriadok*, *peripteros*, *panathénske hry*, *mramor pentelský*; *Kefisos*

Discovery: južne proti *Erechteionu* smerom k Propylajam sa nachádza dominanta *Akropoly*, Parthenon; znamená Dom Panny (pozri *Pallas Athena*); Parthenon bol palácom bohyne Athény, jej chrámom a súčasne *pokladnicou* určenou pre zlatý poklad mesta; je postavený z *pentelského mramoru*, najvzácnejšieho bieleho mramoru s modravým leskom, aby bol nielen dôkazom bohatstva, ale aj symbolom čistoty spoločnosti a demokracie Atén; mramor sa ťažil v Pentelikonu, asi 20km od staveniska; v lome sa vykresal z bloku základný tvar a presnejší tvar až priamo na stavenisku; stavbu z mramorových blokov nespájala malta ani *cement*; presnosť vykresaných kvádrov bola obdivuhodná, asi 1/20 mm; aby človek trhlinu medzi kvádrami videl, musel by spoj sledovať pri 60 násobnom zväčšení; jednotlivé kvádre boli spevnené železnými svorkami; stavba chrámov bola na samej hranici vtedajších technických aj vedeckých možností; prebiehala bez plánu, iba so znalosťou prírodných zákonov a geometrie; tá okúzlovala grécku spoločnosť 5.st. a jej umenie, obdobne ako o takmer dve tisíc rokov neskoršie geometrická perspektíva okúzliť taliansku ranú renesanciu (*quattrocento*: 14.); pri samom vstupe do Parthenonu sa nachádzal tzv. magický bod, miesto, z ktorého bolo možné vidieť celý komplex Akropoly, rozmiestnenie všetkých chrámov; proporcie Parthenonu (dĺžka, výška, šírka kvádra stavby ap.) sú odvodené z druhej odmocniny piatich : 1; toto *iracionálne číslo* fascinovalo Grékov preto, lebo žiadne číslo s akokoľvek dlhým radom desatinných miest ho nemôže definovať; preto pomer druhej odmocniny piatich : 1 sa stal božským pomerom pre božskú budovu; snaha o vytvorenie božskej architektúry sa dá rozoznať aj na priečelí; podľa antickej zásady, že "každý útvar má prirodzenú oblasť najväčšej krásy", hľadali grécki umelci vzorec, ktorým by mohli túto zásadu realizovať; našli ju v zlatom strede (pozri *zlatý rez*, pomer 3:5) a uplatnili ho tak v rozmeroch obdĺžnika priečelia Parthenonu, tak v umiestnení stredných stĺpov tohto priečelia; podľa vzdialenosti dvoch stredných stĺpov od seba vytvorili zvyšok priečelia; preto má priečelie Parthenonu 8 stĺpov namiesto zvyčajných 6; ďalším geniálnym riešením bolo využívanie optických klamov, ktoré mali za cieľ zvýrazniť krásu tvarov; mohutná stavba Parthenonu pri pohľade zdola podliehala značnej perspektívnej deformácii (pozri *žabia perspektíva*); preto stavba, jej stĺpy využívajú sklon a zaoblenie; to všetko sú optické vylepšenia, ktoré majú predísť tomu, aby sa mohutná stavba zakrivovala pri pohľadu zo zeme; dlhé strany stavieb by sa za normálnych okolností uprostred opticky prehýbali, preto majú v týchto miestach až o 11cm vyšší stred ako koniec stavby (dá sa to overiť odchýlkou od čistej horizontály podesty); vylepšenia má aj priečelie stavby; priečelie stavby má zakrivené drieky stĺpov a rovnako aj využíva odklon stĺpov od vertikály; naše oko má tendenciu vidieť vonkajšie stĺpy trochu menej dobre ako stĺpy prostredné a navyše pretože sú stĺpy veľmi vysoké, prejavujú sa na nich vplyvy perspektívy: strany stĺpov sa smerom hore zužujú; aby architekti týmto zoštíhľujúcim tendenciám predišli, v 1/3 výšky stĺpy rozšírili; keby to neurobili, zdalo by sa, že sa stĺpy uprostred drieku "neprirodzene" zužujú; architekti porušili aj dokonalú zvislosť podper: stĺpy nie sú dokonale zvislé, majú mierny sklon do vnútra; tak napr. keby sa stĺpy priečelia pretiahli do výšky 4800m, stretli by sa v jednom bode; ešte väčší odklon od vertikály majú stĺpy bočných strán stavby: keby sa stĺpy bočných strán stavby predĺžili, stretli by sa už vo výške 2400m; rôzne stĺpy majú navyše ešte jedno vylepšenie: úsek po úseku sa rozširujú a vďaka tomu pri pohľade zdola sa zdá, že sa smerom hore nezužujú; všetky tieto optické prostriedky vyvolávajú zaujímavé výtvarné napätie stavby Parthenonu; hlavnou prácou sochára Feidia bola výzdoba vnútornej časti Parthenonu; Feidias vytvoril gigantickú sochu Atény (pozri *Athéna Parthenos*), vysokú 11m; odhalené časti tela mala zo slonoviny a na drevenej kostre bolo zavesené zlaté brnenie ťažké 40-44 talentov (pozri *chryzelefantína*), ktoré sa dalo zvesiť a zväziť; dnes by hodnota tohto brnenia bola asi 376 mil. korún; socha sa nedochovala a približnú predstavu o tom, ako vyzerala dáva jej zmenšená a nekvalitná kópia zvaná *Aténa z Varvakeia*; Parthenon je chrámom s najbohatšou sochárskou výzdobou, obsahuje viac, ako bolo vytvorené v celom gréckom antickom umení (?); sochy neboli iba ozdobami chrámu, ale sú súčasne ilustráciou gréckych dejín; ako jedno z najkrajších diel Parthenonu je *Panathénaiský sprievod*, ktorý navrhol a zčásti aj vytvoril Feidias; nachádza sa pozdĺž všetkých štyroch strán chrámu vo výške 98cm a meria 158cm; na severnej a južnej strane vlysu sú sprievody jazdcov, ktorá bola Periklovou pýchou, lebo Perikles bol súčasne veliteľom aténskej kavalérie; keď ju na počiatku svojej vlády preberal, mala iba 300 jazdcov; na konci jeho vlády mala 3 tis. jazdcov; Feidias sa usiloval zachytiť rytmus jazdy a prirodzenú dôstojnosť kavalérie, rozčlenenú do 10 kmeňových jednotiek; zvyšky vlysu panathénaiského sprievodu sa dnes nachádzajú v *British Muzeum*; východný *frontón* (štíťový vlys) zobrazoval zrodenie Atény; dnes sa zachovali jeho zvyšky; v jeho ľavom bočnom trojuholníku voz slnečného boha *Hélia* stúpa po oblohe a na náprotivnom trojuholníku klesá voz bohyne Mesiaca *Seléné*, Heliovej sestry; všetky štyri múry Parthenonu približujú kľúčové momenty gréckych dejín; nad stĺpmi sa nachádza 92 *metop*, zobrazujúcich boj *kentaurov* s ľuďmi; frontóny a jednotlivé vlysy pripomínajú oddanosť Atény a vojenskú silu, ktorou bohyňa mesto

obdarila; mytologické výjavy majú pripomenúť Grékom ich barbarskú minulosť, od ktorej boli oslobodení; úžasná bola rýchlosť, s akou postupovali stavebné a sochárske práce na výstavbe Parthenonu, rovnako ako celej Akropoly, ktorá to najdôležitejšie dokázala vytvoriť v priebehu jednej generácie; po úpadku Athén v prehratých bojoch so Spartou, po ovládnutí Grécka Rimanmi prišlo v 3.-4.st.po Kr. *obrazoborectvo* kresťanov, ktorí *pohanské* sochy poškodili a Parthenon premenili na kresťanský kostol; rovnako postupovali Turci v období expandujúcej *osmanskej ríše* (15.-16.st.); keď ovládli Grécko z Parthenonu spravili *mešitu* a postavili pri nej *minaret*; počas bitky s Benátčanmi roku 1687 turecký veliteľ uskladnil v Parthenonu všetko strelivo svojej armády; keď benátsky veliteľ Francisco Morisi obrátil kanón proti tomuto „skladisku streliva“, stavba dostala 800 priamych zásahov; potom, čo sa vznietil strelný prach, celá stavba Parthenonu sa takmer rozsypala; nasledovali ďalšie dve storočia drancovania pamiatok a stavebného materiálu; rozhádzané mramorové kusy boli dokonca drvené na cement; až *empír* na zač. 19.st. sa opäť začal zaujímať o *klasické* ideály *antiky*; turisti z radov šľachty navštevovali Akropolu a začali miznúť ďalšie umelecké diela, ktoré si návštevníci rozoberali na pamiatku; roku 1801 Turci udelili anglickému lordovi Elginovi, vyslancovi v osmanskej ríši a archeológovi, povolenie, aby „zachránil“ umelecké diela z Akropoly a vybral si podľa svojho uváženia; Elgin toho využil a okrem svojej osobnej zbierky si britský parlament odkúpil 12 štítových sôch, 15 metop, veľkú čas panathénajského vlysu (pozri *Elginove mramory*); „archeológ“ Elgin dal nemilosrdne rozrezávať píllami sochy a reliéfy; o sto rokov neskôr, r. 1902 iní archeológovia dostali ďalší pochybný nápad ako predísť rozpadávaniu mramorových blokov a začali preventívne vymieňať antické kovové svorky, ktoré držali mramorové bloky, za nové; nemali ani len tušenie o dokonalosti antických remeselníkov spracovávajúcich kov; Gréci tieto svorky kovali z dvoch rôznych typov železa a ešte ich pokryli vrstvou ocele; nové železné svorky rýchlo hrdzaveli a mramorové bloky sa skutočne začali rozpadávať; dnes sú tieto svorky vymieňané za titánové a archeológovia si od nich sľubujú, že v prípade silnejšieho zemetrasenia sa ako prvé rozlomia svorky; dodnes za zachovalo 70 tis. kusov mramorových *fragmentov*, ktoré čakajú na usadenie na pôvodné miesto; nedochované kusy sú práce vyhotovené zo sadry a podľa nich sú vytesávané kópie z mramoru; najstrašnejším a zatiaľ neporaziteľným nepriateľom Parthenonu a Akropoly je kyslý dážď, ktorý spôsobuje drvenie mramoru; proti tomu sa zatiaľ nenašla účinná ochrana (úvahy o „balení“ kamenných blokov do umelých fólií zostali zatiaľ vo sfére nerealizovateľných a pochybných hypotéz)

Ruiny Parthenonu

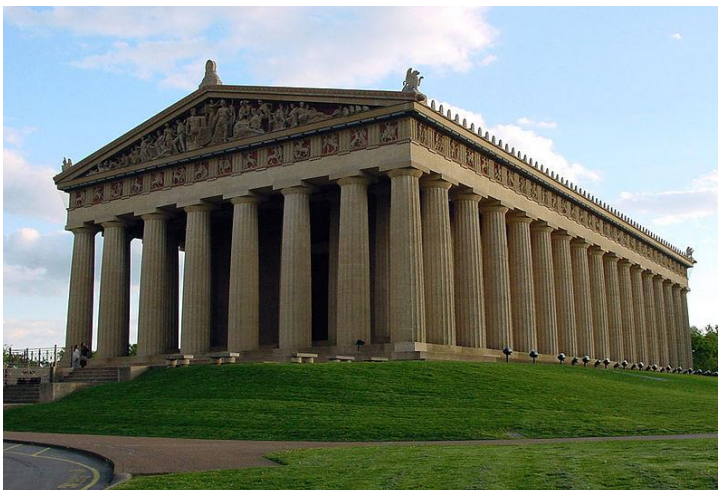
Kresba Akropole s propylajami a Parthenonom v popredí

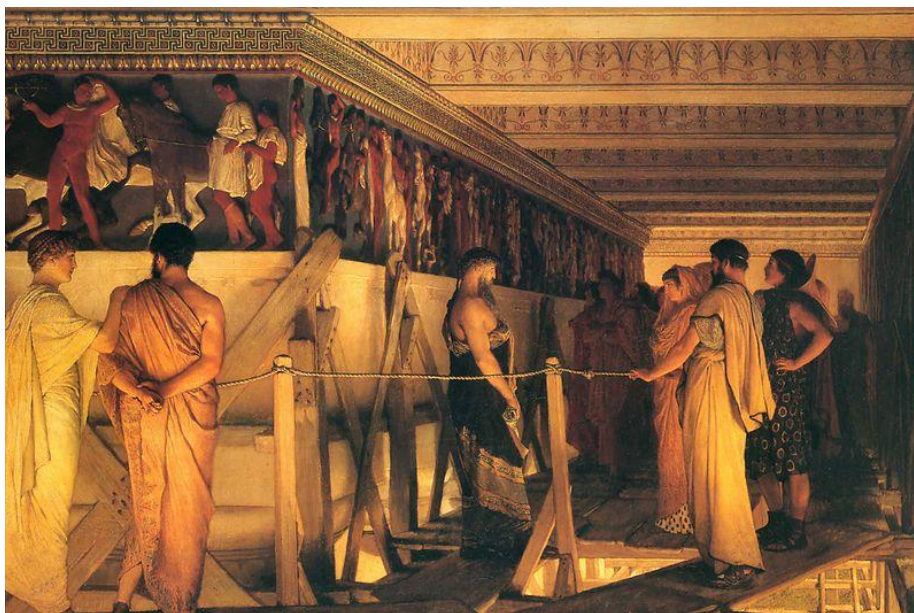
Leo von Klenze: Rekonštrukcia aténskej Akropoly (v popredí Parthenón so kolosálnou sochou Pallas Athény)

Rekonštrukcia západného štítu Parthenonu

Replika Parthenonu v Nashville, štát Tennessee, USA

L. Alma-Tadema: Feidia ukazuje reliéf Partenonu priateľom (1868)

Parthenopaios - v gréckej mytológii jeden zo *siedmich proti Thébam*

Parthia/Partská ríša - pozri *Parthovia*

Parthovia - nomádsky kmeň, ktorý prenikal na územie *perzskej ríše* zo severovýchodu dnešného Iránu (250-227 pr.Kr.); z Perzie nevytvorili centralizovaný štát, aj keď ovládali a kontrolovali územie od strednej Ázie až po Stredomorie (pozri *Mezopotamia*); výnimku tvorila iba *Baktria*, ktorá bola pod silným gréckym vplyvom; dejiny Parthie reťazcom vojen proti helenistickej dynastii *Seleukovcov*; bojovali aj proti *Rimanom* (pozri *Bar Kochba*); v 3.st.po Kr. podľahla perzskej dynastii *Sasánovcov*; pozri *perzské umenie 5*; *starovek*; *šachinšach/šáhinsáh*

parthské umenie - *perzské umenie 5*: z parthského obdobia známe jednotlivé významné osídlenia (mesto Hecatompylos („stovežaté“) alebo Ktesifon na *Tigridu* (sídlné mesto kruhového pôdorysu so stĺpmi, ktorých dôležitým stavebným prvkom boli *oblúky* a *klenby*); dochované zvyšky neskoro parthského maliarstva sú tvarovo štylizované, zobrazujú kňazstvo aj heroizované námety *Mithrovho* lovu; pod *helenistickým* vplyvom bola predstava perspektívne budovaného priestoru, poňatie *drapérie*, užitie oživujúceho *gesta*, pohybu a vyjadrenie citového stavu; pozri *iránske umenie*

Hercules z Hatra (Irak, 1.-2.st.pr.Kr.)

partikularizmus - odstredivé snahy určitých územných celkov (napr. feudálna roztrieštenosť územných celkov v Nemecku, Španielsku od 10.storočia)

parikulárna gotika/Sondergotik - gotická architektúra Nemecka a Španielska; pozri *partikulárna gotika nemecká*, *partikulárna gotika katalánska*

Dudák: smer vrcholnej gotiky (od 14.st.) a neskoršej gotiky v Nemecku; typická je častá absencia *triforia*, *chórovej ochodze* s vencom kaplniek a voľne vybudovaný *oporný systém*; na priečelí zvyčajne jedna centrálna veža namiesto dvoch veží postranných; osemboké alebo guľaté piliere namiesto *zväzkových pilierov*; bazilikový systém prechádza vyrovnaním výšok lodí na halový systém (pozri *bazilika*, *halový kostol*); stavby majú tri, štyri alebo päť rovnako vysokých lodí (v Porýnsku, Rakúsku a južných Čechách sa vyskytuje často *dvojloдие*); lode sú kryté veľkou *sedlovou strechou* nad všetkými loďami alebo *sedlovou strechou* nad strednou loďou (južné Nemecko) a priečnymi *sedlovými strechami* v rade nad vedľajšími loďami (Vestfálsko), alebo paralelnými *sedlovými strechami* nad každou loďou (severozápadné Nemecko); neskoršie sa užívala aj *stanová strecha*; v neskoršej gotike sa často užívala *klenba hviezdová*, *sieťová* a *krúžená* (posledná najčastejšie v Sasku, Rakúsku a v Čechách); charakteristické oblúky: *somársky chrbát*, *oblúk kýlový* a *drapériový*; používajú sa aj *tordované piliere* a rebrá; obdobný bol vývoj kostolov v Španielsku (najmä v Katalánsku: *gótico especial*; pozri *partikulárna gotika katalánska*); tento španielsky vývoj bol ovplyvnený juhofrancúzskou architektúrou (Santa Maria del Mar v Barcelone, od 1329); pozri *partikulárna gotika nemecká*

partikulárna gotika katalánska - španielska *partikulárna gotika* (Koch: *gótico especial*, 498); *baziliky halového typu*

- jednotný *chór* s *kaplnkami*
- vysoké *arkády* v strednej lodi a bočných lodiach
- vsadené kaplnky pod priebežnou *emporou*
- zmenšené *trifórium* alebo celkom odpadá
- kruhové okná v *hornom okennom múre*
- málo zdôraznený *transept* alebo odpadá
- priestor má kubistický dojem

katalánskou gotikou neskoršie ovplyvnený secesný architekt Lluís Doménech i Montaner; pozri *španielska architektúra*, *gótico especial* (Koch)

Katedrála Panny Márie v Gerone
Kostol Santa Maria del Mar v Barcelone

Katedrála Panny Márie v Gerone (interiér)

partikulárna gotika nemecká - vlastné nemecké obmeny francúzskej katedrálnej tvorby (pozri *katedrála*), ktoré pozostávali z redukcie aj obohacovania niektorých prvkov:

redukcia:

- odpadá *chórová ochodza* a *veniec kaplniek*
- odpadá *trifórium*
- premena *baziliky* na *kostol halový* > opustenie *oporného systému vonkajšieho*
- jedna veža na priečelí namiesto dvojvežového priečelia
- čiastočne odpadajú *vimperky*

obohatenie (najmä v neskej gotike):

- klenba hviezdová, sieťová, krúžená*
- oblúk kýlový, drapériový*
- piliere: tordované príporý a rebrá, konkávne výžlabky medzi príporami*; porovnaj *torus*

typy kostolov:

kostol halový

kostoly *žobravých rádov*: *kazateľský kostol*

tehlové stavby: pozri *tehlová gotika*

pozri *architektúra nemecká*

Parsonova nová škola pre dizajn - angl. Parsons The New School for design alebo Parsons School of Design; jej stúpenci známi hovorovo ako *farári*; súkromná vysoká škola umenia a dizajnu z novej školy univerzity, ktorá sa nachádza v Greenwich Village v štvrti Lower Manhattane v New York City; s viac ako 25 bakalárskymi a magisterskými programy, je široko uznávaná ako jedna z najprestížnejších univerzít umenia a dizajnu na svete; pozri *škola*

http://en.wikipedia.org/wiki/Parsons_The_New_School_for_Design

parúzia - druhý príchod *Ježiša Krista* na konci sveta spojený s udalosťami opísanými v novozákonných spisoch (*apostázia, posledný súd*); pozri *chiliasmus; biblia; očistec; Príchod Syna človeka*

Gábriš: kresťanstvo nestotožňuje Kristovu prítomnosť v *Duchu svätom* (pozri *Svätá trojica*) s parúziou; druhý príchod Krista má byť viditeľný aj tým ľuďom, ktorí do cirkvi nepatria; v *Zjavení Jána* (1,7: *Druhý príchod Krista*) to apokalyptik priam vyzdvihuje: „Uvidia ho aj tí, čo ho prebodli. Všetky národy zeme budú nariekať nad ním.“; predpokladá sa, že pre veriacich je

očakávanie parúzie samozrejmosťou, ale ani cirkev doteraz nevidela Ježiša v takej sláve, ako to bude pri druhom príchode; podľa predstavy proroka Daniela *Syn človeka* má prísť na nebeských oblakoch, čo je obraz moci a slávy; oblaky sa spomínali aj v súvislostiach so stánkom zmluvy, ale tm zahalovali Božiu slávu, aby Židia mohli byť aspoň v jeho blízkosti; pri parúzii však majú oblaky inú úlohu, majú zvýšiť slávu prichádzajúceho Boha

Hall v súvislosti s heslom *Nebeský Jeruzalem*: (Zjavenie 21,9-27; 22,1-5); anjel vyviedol sv. Jána na vrchol hory a ukázal mu nový Jeruzalem, „ako zostupuje z neba“; mesto bolo vystavané do štvorca, s vysokými hradbami a dvanástimi bránami, a u každej brány bol anjel; bolo postavené z *drahokamov* a zo *zlata* a pretekala ním rieka *živej vody*; motív zobrazuje Jána stojaceho s anjelom ako hľadá na mesto; toto znázornenie očakávaného druhého príchodu Krista bolo neskoršie vykladané ako budovanie *cirkvi* na zemi

<http://it.wikipedia.org/wiki/Parusia>

http://en.wikipedia.org/wiki/Second_Coming_of_Christ

Kristus v sláve a druhý príchod Krista (íkona, tvár svätosti, 1700, Grécko)

J. Wierix podľa B. Passeri: Príchod Syna človeka (16-17.st.)

Párvatí - v jazyku devanagari : पार्वती

-hinduistická bohyňa známa pod ďalšími menami: *Káli, Dévi, Umá, Durgá, Gaurí*; ako manželka boha *Šivu* predstavuje jeho tvorivú energiu; pozri *agamové texty, hinduistickí bohovia*

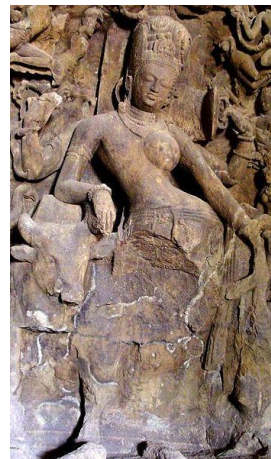
Jordan: bohyňa matka (pozri *matky-bohyne, Veľká matka*); hinduistická bohyňa; ako *bohyňa plodnosti* je Párvatí jedným z aspektov bohyne *Šakti*; Párvatí sa objavuje aj ako reinkarnácia bohyne *Satí*; pred Šivom zabraným do askézy sa prvý raz objavila ako krásne dievča; keď o ňu nemal záujem, začala žiť odriekavým spôsobom života, kým sa jej Šiva nezjavil v podobe starého *bráhm*u a neoženil sa s ňou; zvyčajne zobrazovaná s dvoma rukami (pokiaľ sprevádza Šivu), so štyrmi rukami (pokiaľ je sama); niekedy má hlavu *slona* alebo drží na rukách malého *Ganéšu*; personifikuje vzor oddanej a spoľahlivej hinduistickej manželky

-v súvislosti s heslom *Mangala/Manga*: podoba bohyne Párvatí; jazdí na *levovi*, niekedy má desať rúk, v ktorých nesie *šíp, zrkadlo, mesačný disk, ruženec, štít a meč*; má tri oči; pozri *jazdecké zviera*

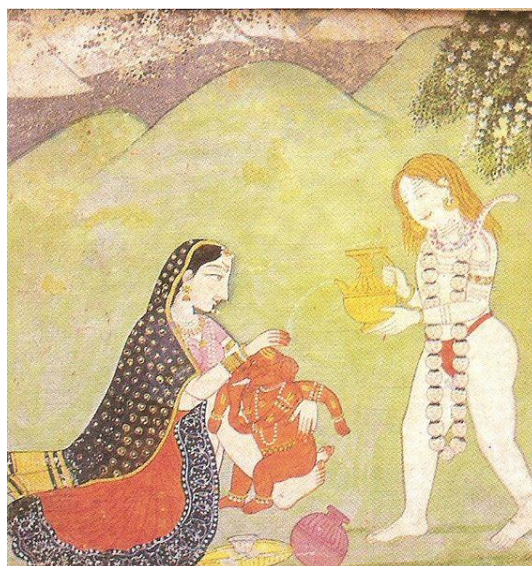

Parvatí

Parvatí so svojimi štyrmi synmi, Ganéšou, Skandou, Orisom (11.st.)

Svadba Šivu a Párvatí (skalný chrám v Elóre pri Adžante)
Párvatí (skalný chrám v Ardhanari)

Párvatí dáva almužnu Šivovi (maľba na hodvábe - thangka)
Boh Šiva vylieva vodu na hlavu dieťaťa Ganéšu, ktorého drží Párvatí (miniatura)

Párvatí ako vtelenie bohyně Mínákši

Párvatí ako vtelenie bohyně Gauri

parvus - česká stredoveká *minca* z 14.-15.storočia; pozri *peníz*

Parzival - nem.; pozri *Parcifal*